

Teologija krštenja Duhom i darova Duha u misli Martyna Lloyda-Jonesa te njegove razlike, sličnosti i doprinosi u usporedbi s pentekostnim tumačenjem

Matej Sakač

Evangeosko teološko veleučilište, Osijek

matej.sakac@evtos.hr

UDK: 2-184.85+279.125 Lloyd-Jones, M.
Pregledni znanstveni rad
<https://doi.org/10.32862/k1.17.1.2>

Sažetak

Članak se bavi teologijom krštenja Duhom Svetim u kontekstu pozicije Martyna Lloyda-Jonesa i pentekostnog pokreta Assemblies of God. Osim što članak obrađuje kratki povijesni i kontekstualni pregled teologije krštenja Duhom kod pentekostnog pokreta i Lloyda-Jonesa, također nam daje na uvid i njihove primarne naglaske. Obje skupine tvrde da je krštenje Duhom odvojeno iskustvo od novog rođenja, gdje Assemblies of God smatra da je bitno naglasiti da ono što se postiže krštenjem Duhom jest otvorenost za nova iskustva, posvećenje te govorenje u jezicima. Lloyd-Jones se slaže s tim, ali uz iznimku da je krštenje Duhom jednako pečaćenju vidljivom u Poslanici Efežanima, smatrajući pečaćenje inicijalnim znakom krštenja Duhom kao snažno osvjedočenje onog što već imamo (sinovstvo) te snažno iskustvo Božje ljubavi koje je pokretač za snažno propovijedanje i svjedočenje. Prema Lloyd-Jonesu njegovo tumačenje dara govorenja u jezicima jest različito od poimanja Assemblies of God. Jezici nisu nužno inicijalni znak krštenja Duhom, a njihova upotreba nije u kontroli čovjeka, već u vlasti suverenog djelovanja Duha. Članak pojašnjava ove razlike i sličnosti te poziva na dijalog i razmatranje misli Lloyda-Jonesa u njegovu doprinosu pentekostnoj teologiji krštenja Duhom.

Ključne riječi: pentekostalizam, Martyn Lloyd-Jones, Assemblies of God, krštenje Duhom, glosolalija, Duh Sveti

Uvod

U ovom ćemo se članku baviti osobom Martyna Lloyda-Jonesa, njegovom teologijom krštenja Duhom te pentekostalizmom i prihvaćenim tumačenjem krštenja Duhom u tradiciji pokreta Assemblies of God (Skupštine Božje). To podrazumijeva kratak uvid u općenitu povijest i teologiju pentekostalaca, ali isto tako podrazumijeva i dokumente Assemblies of God o doktrinskom stavu po pitanju krštenja Duhom.

Uvidom u primarnu literaturu Martyna Lloyda-Jonesa i njegovu teologiju na ovu temu, pokušat ćemo osvijetliti kakav doprinos on može dati pentekostnom pokretu. Iako je Martyn Lloyd-Jones iz drukčije tradicije kršćanstva (reformirane), uvidom u njegovu teologiju krštenja Duhom otkrit ćemo njegove sličnosti i različitosti s pentekostnim shvaćanjem krštenja Duhom. Smatra se da je Lloyd-Jones most između reformirane teologije i kršćana evanđeoske tradicije otvorenih prema drugom iskustvu Duha¹, a ovim ćemo člankom pokušati to i dokazati uz proučavanje Lloyda-Jonesa i pentekostne prakse te pentekostne teologije i teologije Lloyda-Jonesa.

U pentekostalizmu postoji fenomen shvaćanja krštenja Duhom Svetim kao jedinstvenim iskustvom, koje se više nikada ne mora ponoviti. Također, kao dokaz krštenja naglasak se obvezno stavlja na govorenje u jezicima, što nas često ostavlja zakinutima za traženje i ostalih darova. Time se često da vidjeti fenomen naglašavanja automatskoga govorenja u jezicima za koje se tumači da se može događati bilo kada. Ono što ćemo također pokušati dokazati jest to da je Doktor (kako ga se nazivalo, tako da će se u ovom članku koristiti i taj naziv) ipak bio najbliže pentekostnom shvaćanju krštenja Duhom, uz neke iznimke. Cilj je pokazati dublju vezu koja u budućnosti može imati utjecaj na pentekostalce i sve one koji su otvoreni prema drugom (i opetovanom) iskustvu Duha, a žele imati korist od naučavanja Lloyda-Jonesa.

1. Biografska crtica o Martynu Lloyd-Jonesu

Iako je o Lloyd-Jonesu (1899. – 1986.) napisano jako puno knjiga, među kojima je i njegova biografija u dva sveska *The Life of Martyn Lloyd-Jones* autora Iana H. Murraya, koji je ujedno bio i njegov asistent u Westminster Chapelu nekoliko godina, te dugogodišnji prijatelj i odobreni biograf, njegov je život, u kratkim crtama, jedan povijesni fenomen. Lloyd-Jones je rođen u Cardiffu (Wales), a odrastao je u Llangeithou. Njegov je otac bio trgovac, imao je dvojicu braće. Mjesto na kojem je odrastao bilo je mjesto gdje je bila služba velškoga metodističkoga kalvinista Daniela Rowlanda, ali isto tako i mjesto velškog probuđenja s početka 20.

1 Drugo je iskustvo Duha sinonim za teološki termin „krštenje Duhom“.

stoljeća. Iako se morao odseliti u London, Lloyd-Jones isprva nije krenuo putem službe iako je u konačnici u svojoj ranoj mladosti došao ka kršćanskoj vjeri (Kay 2013, 275–276).

Njegov je pak rani odrasli život obilježen njegovom edukacijom u St. Bartholomewu, poznatoj bolnici, gdje je počeo raditi kao asistent kraljevskom liječniku koji se zvao Sir Thomas Horder. Lloyd-Jones je postao liječnikom, a kasnije je odbio primiti nekolicinu počasnih doktorata, smatrajući da je dovoljno imati MD titulu s Londonskog sveučilišta. U međuvremenu se vjenčao s Bethan Phillips, također studenticom medicine. U dobi od dvadeset i pet godina odlazi s posla liječnika i počinje biti doktor dijagnostičar, pastor (doktor duša) u Sandfieldsu (Wales), gdje je svjedočio velikoj promjeni u ljudskim životima. Pristupao im je na nimalo degradirajuć način, već dostojanstveno, iako je to bila radnička sredina (Catherwood 2015, 23–26).

Njegova se popularnost širila, tako da je 1935. godine započeo svoj rad u InterVarsity Fellowship of Students (IFES), čijim je predsjednikom postao 1939. godine. Ohrabrivao je studente evanđeoskog identiteta, tj. učio ih je kako da razmišljaju kako bi zadržali svoju evanđeosku vjeru unatoč svojoj profesiji. Ohrabrivao je one visoko educirane i one koji su bili radnici u industriji učeći ih kršćanskim principima i pozivu. Lloyd-Jones je odrastao u okruženju velškog probuđenja s početka 20. stoljeća. Zbog toga velškog nasljeđa želja za probuđenjem ostat će dio njega za cijeli njegov život. Gledajući ga kako predaje u Philadelphiji, G. Campbell Morgan ga 1938. godine zove u službu propovjednika Westminster Chapela. Iako su se njih dvojica razlikovala teološki, njihovo prijateljstvo i poštovanje bilo je vidljivo. Njegov pastoralni rad sezao je sve do 1968. godine kada se umirovio. U međuvremenu je bio dugogodišnjim predsjednikom IFES-a te začetnik Puritanske konferencije, zajedno s Jimom Packerom. Važna crta u njegovu životu i utjecaju njegov je naglasak na evanđeosko jedinstvo koje bi trebalo biti vidljivije unatoč denominacijskim razlikama. U jednom govoru iz 1966. godine, na događaju National Evangelical Assembly gdje su se skupili baptisti i anglikanci, poziva evanđeoske kršćane da postanu ujedinjeno vidljivo tijelo, ali ga tom prilikom voditelj katedre John Stott pobija i javno izražava svoje neslaganje s njime govoreći da je crkvena povijest protiv Lloyda-Jonesa, dajući do znanja da evanđeoski kršćani nikad nisu uspjeli stvoriti denominaciju, već su bili „ostatak“ – unutar crkve (kako u Starom, tako i u Novom zavjetu).² Doktor

2 Više o ovom kontekstu te o ovoj temi koja je doista jedinstvena može se pročitati u sljedećoj literaturi: Iain H. Murray (2000.), *Evangelicalism Divided: A Record of Crucial Change in the Years 1950 to 2000*, Edinburgh: *The Banner of Truth Trust*, te u odobrenoj biografiji istoga autora, Iain H. Murray (1990.), *David Martyn Lloyd-Jones: The Fight of Faith, 1939-1981*, Svezak 2, Edinburgh: *The Banner of Truth Trust*. Više o ovoj temi s različitim pogledima nalazi se u raznim biografijama J. I. Packera, Johna Stotta i dr. Više literature opisano je u spomenutim knjigama. Također pogledati članak Justina Taylora (2016.), *50 Years Ago Today: The Split*

je ostao dobar prijatelj sa Stottom iako je njegovo mišljenje bilo da bi se evanđeoski kršćani iz doktrinski miješanih denominacija trebali okupiti u vidljivom zajedništvu sačinjenom od pravih vjernika (Catherwood 1985, 64–86).³ Ostatak svog života nakon 1968. godine i njegove dijagnosticirane bolesti ostaje raditi kao urednik svojih knjiga, govornik na konferencijama te putuje kako bi propovijedao po raznim školama i crkvama (Kay 2013, 276).

2. Pentekostalizam i Assemblies of God

Pentekostalizam je pokret koji spada u evanđeoski pokret obnove, čiji je naglasak s početka 20. stoljeća bio na osnovi vjerovanja u iskustvo koje je poznato u Svetom pismu kao „krštenje Duhom Svetim“. Ono što je znamenito za kršćane pentekostnog pokreta jest to da njihovi korijeni najviše sežu u metodizam, Keswick pokret te u karizmatičke pokrete 19. stoljeća. Najveće početno „iskustvo pentekostalizma“ nalazi se u ulici Azusa, u Los Angelesu, gdje su na kršćanskim sastancima ljudi bivali kršteni Duhom Svetim, tj. ono se manifestiralo (kao i u prijašnjim slučajevima kod Charlesa Foxa Parhama) govorenjem u drugim jezicima. Naglasak je bio na tome da je početni znak krštenja Duhom govorenje u jezicima. Jedna od skupina (bilo ih je tri, uključujući unitarijanističku skupinu te baptističko-pentekostnu) jest Assemblies of God, koja je naglašavala dvije stvari, a to su obraćenje i krštenje Duhom potvrđeno govorenjem u jezicima (većini je to bilo zajedničko). Assemblies of God pentekostna je denominacija (pokret), nastala 1914. godine u SAD-u. U početku je sastav osnivača bio iz raznih denominacijskih pozadina (kongregacijske i prezbitarijanske). S vremenom su se složili oko fundamentalnih istina kršćanstva te su se u svojim dokumentima izričito izjasnili kao oni koji vjeruju u Sveto Trojstvo, prihvaćajući uz to arminijansku teologiju. Assemblies of God drži do krštenja potpunim uranjanjem te do Gospodnje večere. Po pogledu posvećenja vjeruju u progresivni rast kršćanina. Ova je denominacija također

Between John Stott and Martyn Lloyd-Jones, dostupno na <https://www.thegospelcoalition.org/blogs/evangelical-history/50-years-ago-today-the-split-between-john-stott-and-martyn-lloyd-jones/>.

- 3 Evanđeosko je kršćanstvo u Velikoj Britaniji u 60-im godinama prošlog stoljeća bilo na vrhuncu ideja za djelovanje u evangelizaciji, zatim u kršćanskoj edukaciji i u stvaranju kršćanskog jedinstva. National Assembly of Evangelicals je bila grupacija evanđeoskih vođa koji su čeznuli za crkvenim ujedinjenjem. Zajedno su planirali i diskutirali o temama poput evangelizacije i religijske edukacije. Podjela je nastala kad je Lloyd-Jones 1966. godine javno prokazao kako su evanđeoski kršćani razjedinjeni i raštrkani u teološki miješanim denominacijama (liberalne i konzervativne struje). Više pogledati u David Martyn Lloyd-Jones (1989.), *Knowing the Times: Addresses Delivered on Various Occasions 1942-1977*, Edinburgh: Banner of Truth Trust, te u članku Justina Taylora (2016.), *50 Years Ago Today: The Split Between John Stott and Martyn Lloyd-Jones*, dostupno na <https://www.thegospelcoalition.org/blogs/evangelical-history/50-years-ago-today-the-split-between-john-stott-and-martyn-lloyd-jones/>.

veoma aktivno misijski orijentirana (Britannica 2018). Assemblies of God danas u svijetu broji više od 70 milijuna vjernika (Carter 2021). Ta je brojka danas još i veća budući da je Assemblies of God jedna od najbrže rastućih crkava pentekostnog pokreta.

Pentekostni je pokret brzo bivao raširen po svim denominacijama, kao pokret za posvećenje i drugo iskustvo Duha. U raznim se kontekstima i različitim zemljama slično manifestirao, pa tako i u Hrvatskoj. Ono što je bitno za razumijevanje pentekostalizma jest to da se pod pentekostnim iskustvom smatra da ono upućuje na Joelovo proroštvo o izlivanju Duha na svako tijelo te da je njegova svrha posvećenje, prepoznavanje gospodstva Isusa Krista i osvjedočenje o grijehu, pravednosti i sudu (Jambrek 2007, 283–285).

2.1. Doktrinska pozicija Assemblies of God

S obzirom na najrašireniju grupu pentekostalaca koja se naziva Assemblies of God i uz čiji identitet mnoge crkve nalaze svoje okrilje, njihovo je gledanje na događaj, tj. fenomen krštenja Duhom, sličan onome opisanom ranije. Dakako, doktrinska pozicija opravdavana je unutar pozicijskog članka „Baptism in the Holy Spirit“ iz 2010. godine te ćemo imajući u vidu taj dokument, detektirati glavne crte njegovih naučavanja na spomenutu temu.

Naime, generalno govoreći nekoliko je distinkcija koje treba navesti s obzirom na ovu temu, a one su takve da je krštenje Duhom takvo da „... (1) se ono teološki i iskustveno razlikuje od novog rođenja i nakon njega, (2) popraćeno je govorom u jezicima i (3) razlikuje se po svrsi od djela Duha regeneriranja srca i života grešnika koji se kaje“ (Baptism in the Holy Spirit 2010). Neke druge karakteristike su da je krštenje Duhom obilježeno kao ono koje opisuju događaji u Djelima 2, te da ono nije isto kao što je i krštenje u tijelo Kristovo (Rim 6,3; Gal 3,27; Ef 4,5). Drugi termini koje ova pozicija navodi jesu: „Duh koji dolazi“, „pada“, ili „dolazi na“, zatim „Duh koji je izliven“, „dar obećan od Oca“, „dar Duha“, „primanje Duha“, te na kraju i „ispunjavanje Duhom“, s time da ovo zadnje ne upućuje na inicijalno ispunjavanje Duhom, već na konstantno ispunjavanje i ostajanje ispunjenim Duhom (Baptism in the Holy Spirit 2010).

Naglasak koji Prezbiterij Assemblies of God daje jest to da je ono obećano u Starom zavjetu (referirajući se na Ez 36,25-27; Jl 2,28-29), ali isto tako daje i važnost Lukinoj pneumatologiji sadržanoj u Lukinu evanđelju i Djelima. Prema spomenutoj poziciji, krštenje Duhom uvijek dolazi nakon obnove, tj. novog rođenja vjernika, iako vremensko razdoblje nije uvijek nužno definirano između dva događaja (Baptism in the Holy Spirit 2010).

Referirajući se na fenomen govorenja u jezicima u Djelima 2, pozicijski dokument navodi da su se:

...dogodila tri dramatična fenomena: siloviti vjetar, vatra i govorenje u jezicima. Vjetar i vatra, koji su u Svetom pismu simboli Duha Svetoga, prethodili su izlivanju Duha; ali fenomen govorenja u jezicima bio je sastavni dio iskustva učenika o krštenju Duhom. Poticaj za govorenje u jezicima bio je Duh Sveti. Grčki glagol *apophthengomai* (autorov naglasak) na kraju četvrtog retka ponovno se pojavljuje u četrnaestom retku kako bi predstavio Petrov govor mnoštvu. To je neobična i rijetko korištena riječ, a može se prevesti kao „dati nadahnuto izražavanje“ (Baptism in the Holy Spirit 2010).

Što se pak tiče različitosti jezika⁴ u Djelima 2 i Prvoj poslanici Korinćanima, važno je imati u vidu sljedeći stav:

U Djelima 2, jezici kojima su govorili učenici bili su im nepoznati, ali su ih drugi razumjeli. Bili su to ljudski, prepoznatljivi jezici. Luka kaže da su učenici govorili drugim jezicima, to jest jezicima koji nisu bili njihovi. Međutim, u drugim pojavama u Djelima gdje se spominje govorenje u jezicima (10,46; 19,6), nema naznaka da su se jezici razumjeli ili identificirali. Pavlovi spisi impliciraju da jezici nadahnuti Duhom ne moraju uvijek biti ljudski, već mogu biti duhovni, nebeski ili anđeoski (1 Kor 13,1; 14,2.14) kao sredstvo komunikacije između vjernika i Boga (Baptism in the Holy Spirit 2010).

Zaključak toga jest da je krštenje Duhom popraćeno govorenjem u jezicima, tj. inicijalnim govorenjem u jezicima, odnosno da je ono empirijski povezano s krštenjem Duhom. Također, nigdje se u Pismu ne spominje da je krštenje Duhom bez govorenja u jezicima, čak i kada Pismo govori da svi ne govore u jezicima (1 Kor 12,30). Ovaj pozicijski dokument tvrdi da se ponekad 1 Korinćanima 12,30 koristi u svrhu dokazivanja da ne govore svi u jezicima pri krštenju Duhom Svetim, no prema dokumentu treba dobro sagledati kontekst jer se ustvari radi samo o daru govorenja na javnom bogoštovlju: „...i širi kontekst i neposredni kontekst povezuju pitanje s korištenjem dara u zajedničkom štovanju, kao što je zapaženo pitanjem koje slijedi odmah nakon: ‘Ne tumače svi, zar ne?’ Prema 1 Korinćanima 12,8-10 samo su neki vjernici potaknuti Duhom Svetim da daju govor u jezicima na okupljanju Božjeg naroda“ (Baptism in the Holy Spirit 2010).

Četiri se stvari odvajaju kao važne za krštenje Duhom, a to su: ono uključuje otvorenost za manifestacije Duha, pravedno življenje (posvećenje), snagu za svjedočenje te govorenje u jezicima. Za one koji ne govore i koji nisu zaključno tome kršteni Duhom, put je otvoren za ovaj fenomen kroz traženje Boga u molitvi. Prema doktrinskoj izjavi: „S krštenjem u Duhu Svetom dolaze takva iskustva kao što su preplavljujuća punina Duha (Iv 7,37-39; Dj 4,8), produbljeno poštovanje prema Bogu (Dj 2,43; Heb 12,28), pojačano posvećenje Bogu i predanost Njegovom djelu (Dj 2,42) te aktivnija ljubav prema Kristu, Njegovoj riječi i izgo-bljenima (Mk 16,20)“ (Baptism in the Holy Spirit 2010).

4 O temi govorenja u jezicima na hrvatskom jeziku pisao je Ervin Budiselić (2016.), Glosolalija: zašto kršćani mogu na bogoslužju govoriti u jezicima bez tumačenja, *Kairos* 10 (2): 177–200.

U opservaciji ovih dviju tema, krštenja Duhom i govorenja u jezicima, te službenim vjeroispovijedanjem koje velika većina pentekostalaca ima (Assemblies of God je ta većina), da se zaključiti da se prema povijesnom razdoblju klasičnoga duhovnog iskustva doktrina nije pretjerano mijenjala osim što je možda utvrdila svoje uporište, kako iskustveno tako i doktrinski. Pentekostni pokret danas, prema statistici u čijem su istraživanju bili uključeni Center for the Study of Global Christianity u partnerstvu s Oral Roberts University i Empowered21, čini 26 % današnjeg kršćanstva, tj. oko 664 milijuna ljudi na svijetu (Global Pentecostalism). Christianity Today također navodi da je pentekostalizam, osim što se raširio po cijelom svijetu, pomogao produbljivanju vjere mnogih protestanata na čiji je prostor došao (Randall 2021). Pentekostni pokret nije više zaseban, već duboko uključen u evanđeoski svijet protestantizma gdje kao svoj doprinos u naglasku na krštenje Duhom nudi produbljujuće iskustvo s Bogom.

3. Martyn Lloyd-Jones i krštenje Duhom

Iako Martyn Lloyd-Jones biva često referiran i spominjan u reformiranim krugovima, njegov utjecaj vrlo je dobro prikazan u kratkoj biografiji *Martyn Lloyd-Jones: His Life and Relevance for the 21st Century*, njegova unuka Christophera Catherwooda. Lloyd-Jones pak sam za sebe navodi:

Ta kalvinist sam. Vjerujem u izabranje i predestinaciju; ali ja ne bih ni sanjao da to stavim pod naslov bitnih stvari. Stavljam to pod naslov nebitnih stvari... I evo, dok ja držim vrlo određeno i čvrsto stajalište o toj temi, neću se odvojiti od čovjeka koji ne može prihvatiti i vjerovati doktrinama izabranja i predodređenja, koji je arminijanac, sve dok on govori da smo svi spašeni milošću, i dokle god se kalvinist slaže, kao što i mora, da Bog sve ljude posvuda poziva na obraćenje. Sve dok su oboje spremni složiti se oko ovih stvari, ja kažem da ne smijemo prekidati zajedništvo. Stoga sam izabranje stavio u kategoriju nebitnog (Lloyd-Jones 1989, 352).

Ovo je vrlo važno za zamijetiti jer iako je Lloyd-Jones bio poznat izlagač Pisma, koji je favorizirao puritance (koji su bili naklonjeni kalvinističkoj teologiji), njegov stav nije rigidan u onom smislu u kojem se on ograđuje od onih koji stvari ne vide jednako kao i on. Time gledajući na Lloyd-Jonesa, ne bismo trebali u vidu imati čovjeka koji je zatvoren za odnos s drugima, već onoga koji je otvoren na najbitnijim pitanjima. Za njega, krštenje Duhom nije bila najvažnija tema, nije bila najbitnija, tj. esencijalna, ali je zauzimala svoje mjesto. Da je zauzimala svoje mjesto vidljivo je iz njegova izraženog žaljenja prema onima koji ne vide krštenje Duhom: „...ljudi koji kažu da se to događa svima tijekom obnove, čini mi se ne samo da poriču Novi zavjet, već definitivno gase Duha. Obnova je nesvjesna, neiskustvena, ali krštenje Duhom Svetim jest u biti iskustveno“ (Lloyd-Jones 1984, 141).

Dok nastavljamo govoriti o njegovoj teologiji krštenja Duhom, valja spomenuti da ona ima svoj početak u pedesetim godina prošlog stoljeća. Dvije knjige ključne za njegovu teologiju krštenja Duhom su *Joy Unspeakable* i *Sovereign Spirit*, koje su obilježile posthumni utjecaj Lloyd-Jonesa na evanđeosko kršćanstvo. U predgovoru knjige *Joy Unspeakable*, Christopher Catherwood navodi sljedeće:

U vrijeme kada je sredinom 1950-ih krenuo propovijedati Poslanicu Efežanima promijenio je svoje mišljenje. On je još uvijek odbacivao perfekcionizam – dapače nastavio je to činiti sve do njegove smrti – ali sada je osjećao da je vidljivo iz Pisma da je pečačenje Duhom bilo nedvojbeno odvojeno od obraćenja. Pročitao je mnoge puritance i otkrio da su i oni svjedočili i iz Pisma i iz vlastitog doživljaja da ta dva događaja nisu nužno bila istodobna u životu kršćanina. Kršćanin ne bi trebao samo vjerovati istini i znati je, smatrali su puritanci, već imati svakodnevno životno iskustvo toga – kako su to nazivali „iskustvenom“ istinom (Lloyd-Jones 1984, 12–13).

3.1. Pečat Duha je krštenje Duhom

Za Lloyd-Jonesa je iskustvo prvih kršćana bilo esencijalno i unikatno. Ono što je jako dobro vidljivo iz Pisma za njega jest to da prije nego što su ti isti kršćani imali ijednu knjigu Novog zavjeta, bilo je to da su imali iskustvo Duha. Ne možemo čitati poslanice bez da vidimo implikaciju silaska Duha na vjernike i kako ista stvar biva zadržana u povijesti crkve. Za njega je pečačenje, koje je prisutno u Drugoj poslanici Korinćanima 1,22, zatim u Efežanima 1,13, kao i u Efežanima 4,30, istovjetno krštenju Duhom. Lloyd-Jones negira da je to proces posvećenja, već da je ono slično onome kao u Efežanima 1,13 čemu prethodi vjera. U obzir uzima Charlesa Hodgea i Charlesa Simeona te razmatra njihov pogled, da je pečat uzvišeniji status zadovoljštine i sigurnosti sačuvan za vjernike (Lloyd-Jones 1984, 71, 116, 146–150). Lloyd-Jones također za kršćansko iskustvo Duha u Rimljanima 8,16 navodi sljedeće:

Predlažem da je ovo dio „krštenja Duhom Svetim“. Zato ja upućujem na Ivana 7,37-39 i Djela 2 i tako dalje. Zaista idem dalje i tvrdim da je ovo ono što Pavao opisuje najbitniji aspekt „krštenja Duhom Svetim“. Rekli smo, kada se radi o retku 15, da je „Duh posinjenja“ dio krštenja Duhom Svetim, ali to je, kao što sam upravo naznačio, stvarno preliminarni dio tog krštenja. Ne možemo se krstiti Duhom Svetim bez Duha posinjenja, ali možemo imati Duh posinjenja bez poznavanja ovog daljnjeg iskustva. Da, zato kažem da je najvitalniji i suštinski dio bit krštenja Duhom Svetim, da imamo ovaj određeni oblik jamstva našeg Božjeg sinovstva. Ne ustručavam se reći također da ovo jest isto što i „pečačenje Duhom“ (Lloyd-Jones 1974, 300).

Za Lloyd-Jonesa imati Duha nije isto kao i iskustvo silaska Duha, koji očito ima svrhu da nas podsjeti na ljubav Boga Oca, na sinovstvo koje imamo u Njemu. Drugim riječima, Lloyd-Jones naglašava aspekte funkcije krštenja Duhom upravo u tom smjeru – da ono služi za osvjedočenje posinjenja Božjeg, Božje ljubavi.

Pečaćenje Duhom u njegovoj teologiji upućuje na ovjeru, tj. na ovjerenost vjernika. Svoju tezu dokazuje time da je i Krist koji je sam imao Duha bio potvrđen, tj. ovjeren od Duha na temelju redaka iz Ivana 6,25-27 (Lloyd-Jones 1984, 152, 155). Time ide dalje, gdje napokon govori o tome da je pečat Duha uistinu krštenje Duhom:

Drugim riječima, predlažem vam da su pečaćenje Duhom i krštenje Duhom ista stvar. Ovi pojmovi su sinonimi, ali se koriste, jedan ovdje i jedan tamo, prema neposrednom kontekstu. Kada je čisto pitanje svjedoka i svjedočenja dobijete korišteni izraz „krštenje“; ali kad se stavi više u smislu našeg nasljedstva i sigurnosti koja nam je dana da smo mi nasljednici Božji, tada se koristi izraz „pečaćenje“, te termin „zalog“ koji malo bolje razrađuje značenje. Zalog i pečaćenje se općenito nalaze zajedno iz tog razloga (Lloyd-Jones 1984, 156–157).

Poteškoća koja se javlja pri tumačenju ovog teksta, Efežanima 1,13, jest sintaktička funkcija participa *pisteusantes* u aoristu. Neki ga prevoditelji prevode s *povjerovavši*, a drugi s *vjerujući*. Lloyd-Jones priznaje da su oba prijevoda dobra. Ne daje im preveliku važnost upravo zbog toga što se pečaćenje nastavlja na vjeru. Parafrazira misao apostola Pavla: „...vi ste čuli poruku istine evanđelja, povjerovali ste, vi ste to primili, i vjerujući (ili povjerovavši) ste bili zapečaćeni tim Svetim Duhom obećanja. Tako da ostavlja (apostol Pavao) značenje potpuno istim. Pretpostavlja se i uzima zdravo za gotovo priznati da su vjerovali, drugim riječima već su bili vjernici kada su bili zapečaćeni“ (Lloyd-Jones 1984, 149).

Problem s ovakvim tumačenjem ima Gordon Fee. On uzima u obzir da je hvalospjev Bogu na pouku zajednice, a ne pojedincima. Efežanima 1,13 se ne odnosi na individualne obraćenike, nego na općenito primanje Duha. To se, prema Feeju, ne odnosi na neko naknadno primanje Duha (Fee 1994, 670). S druge strane, D. A. Carson ulazi ukoštac s problemom koji je sam Doktor istaknuo.⁵ To je, prema Lloyd-Jonesu, potreba za iskustvom Duha. Carson će reći da je zbog ovoga reformirana zajednica podijeljena u Britaniji. S obzirom da je dosta toga objavljeno posthumno, ne može se uvijek do kraja objasniti što je Lloyd-Jones mislio.

Ipak, Carson nastavlja hvaliti Lloyd-Jonesa zato što je Doktor skrenuo pozornost na ovu temu.⁶ Carson nastavlja tvrdeći da oni koji zastupaju „drugo iskustvo“ ne barataju uvijek ključnim nijansama sintakse grčkog teksta (Carson 1987, 159). Na kraju, sam se njegov biograf i asistent ne bi složio s Lloyd-Jonesom, misleći da će njegovim dvjema knjigama *Joy Unspeakable* i *Sovereign Spirit* zbuniti ljude

5 Iz neslužbenog razgovora s dr. D. A. Carsonom za vrijeme TGC SEE konferencije u Osijeku, 30. listopada 2022. godine, doznajem da je Elizabeth Catherwood rekla Carsonu za njegovu knjigu *Showing the Spirit* da je Carson uistinu razumio njezina oca, misleći na njegovu teologiju krštenja Duhom.

6 Valja naglasiti da Carson prepoznaje važnost doticanja ove teme od onih izvan karizmatškog pokreta i onih unutar karizmatškog pokreta.

traženjem Boga i traženjem krštenja Duhom Svetim. Ono što Iain Murray naglašava jest da iza svega kod Lloyd-Jonesa stoji dobra želja da se vidi efektivno služenje ljudi u crkvi i da je to Lloyd-Jonesu bio glavni cilj (Murry 1990, 488–491). Ono što treba jasno ukazati jest da je Doktor jasno naglasio da se pečačenje (krštenje Duhom) treba tražiti (izmoliti, čekati na njega), tj. treba znati što se traži od Boga te dok se to čini ne smije se zamijeniti blagoslove za onog koji daje blagoslov – Boga samog (Lloyd-Jones 1978, 294–297).

3.2. Osvjedočenje ljubavlju Božjom, osnaženje i stvarnost Božje prisutnosti

Iako se Lloyd-Jones svojom teologijom krštenja Duhom dotakao mnogih aspekata koji su najviše opisani u knjizi *Joy Unspeakable*, kao što su posvećenje, primanje Duha, crkva i Pentekost te probuđenje, on ipak dobar dio naglaska u svemu tome daje upravo pečačenju, tj. krštenju Duhom, ali i njegovoj svrsi za osvjedočenje ljubavi Božje u našim srcima. Ovdje se Lloyd-Jones referira na Rimljanima 5,5. On vjeruje kako krštenje Duhom nije samo u smislu pečata ili zaloga, već u smislu osjećaja ljubavi Božje. U svrhu ljubavi Božje, Lloyd-Jones u paralelu stavlja Rimljanima 5,5, Efežanima 1,13 i Prvu Petrovu 1,8. Budući da on smatra krštenje Duhom iskustvenim, isto tako smatra da se ono ne može promašiti, da je ono autentično: „...možeš biti kršćanin, možeš biti član tijela Kristova, možeš biti dio ovog organizma, a da nisi primio krštenje silom, bez poznavanja ovog najvišeg oblika sigurnosti, bez ovog silnog iskustva ljubavi Božje razlivene u tvoje srce da se raduješ s radošću neizrecivom i punom slave“ (Lloyd-Jones 1984, 180–181, 264).

Za Doktora je ljubav Božja sigurnost, ona je „ljubav Božja izlivena u naša srca“, katalizator hrabrosti i uvjerenja u svjedočenju i u propovijedanju. Time, u Djelima 1 i 2, stvar je ista, da krštenje Duhom omogućava silu, tj. snagu za svjedočenje (Lloyd-Jones 1984, 260). John Piper (1991) dobro sažima da je krštenje Duhom prema Lloyd-Jonesu ustvari stvar snage i Božje prisutnosti kakvu nikad dosad nisu iskusili te da je ono najveći oblik sigurnosti. Stajalište Doktora po pitanju snage i darova Duha vrlo je jasno gdje vjeruje da se snaga manifestira i kroz darove Duha:

U našem razmatranju ove teme krštenja Duhom Svetim došli smo do točke kada razmatramo pitanje darova Duha. Krštenje Duhom Svetim, kao što smo vidjeli, bitno je dizajnirano za svjedočenje. Naš Gospodin je rekao učenicima: „Ostanite zato u gradu dok se ne obučete u silu odozgor“ (Lk 24,49), i zatim im kaže da će mu biti „svjedoci“. Onakvi kakvi su bili još nisu bili sposobni za svjedoke. Ne zaboravimo nikada da su ove riječi bile izgovorene učenicima koji su bili s našim Gospodinom tijekom tri godine njegova služenja. Čuli su njegove propovijedi, vidjeli su njegova čuda, vidjeli su ga razapetog na križu, vidjeli su ga mrtvog i pokopanog, a vidjeli su ga nakon što je doslovno uskrsnuo u tijelu iz groba. To su bili ljudi koji su bili s njim u gornjoj sobi u Jeruzalemu nakon njegova uskrsnuća i kojima je on objasnio Pisma, a ipak je

tim ljudima rekao da se moraju zadržati u Jeruzalemu dok ne budu obdareni silom s visine. Posebna svrha, specifična svrha krštenja Duhom Svetim, jest omogućiti nam da svjedočimo, da budemo svjedočanstvo, a jedan od načina na koji to se događa je kroz davanje darova Duha (Lloyd-Jones 1985, 120).

Iz biografije Iana H. Murraya možemo vidjeti da je Lloyd-Jones uvijek bio čovjek Riječi, no dan danas mnoge iznenadi da je vjerovao u krštenje Duhom, kao drugo, sljedeće iskustvo koje kršćanin treba tražiti (Murray 1990). On nije bio nekontinuitet,⁷ ni u kojem smislu, već je doslovno vjerovao da ono što je prva crkva iskusila, da je to iskustveno i za nas danas. Njegov naglasak na to iskustvo i na želju da vidi crkvu obnovljenu, bio je zauvijek usađen u njemu kao velškom propovjedniku (zemlja koja je na početku stoljeća prošla kroz probuđenje), da vidi probuđenje i da se crkva osnaži u propovijedanju kroz silu i snagu božanske osobe Duha Svetoga (Piper 1991).

Za Doktora je probuđenje ista stvar što i krštenje Duhom. Pod tim smatra da je probuđenje ono kada više ljudi bude kršteno u istom vremenskom periodu, na jednom području. Također, ono što je Martyn Lloyd-Jones uvijek naglašavao jest to da je posvećenje uvijek indirektni rad Duha pri krštenju Duhom. Time je smatrao da ono nema direktnu vezu s našim posvećenjem koliko ima veze s opremanjem vjernika snagom za svjedočenje i iskustvo Božje ljubavi. Vjernik koji je kršten Duhom Svetim imat će želju za više ljubavi prema Gospodinu i više posvećenja. Lloyd-Jones ide i dalje gdje govori da se osnaživanje Duhom, tj. ispunjavanje Duhom, može dogoditi opetovano kao u Djelima 4, ako je ono potrebno za snagu ili za ponovno ispunjenje kršćanina (Lloyd-Jones 1984, 51, 65–80, 144, 245).

Dva njegova suvremenika, John Stott i James Dunn, zagovarali su drukčiji pogled na krštenje Duhom. John Stott knjigom *The Baptism and Fullness of the Holy Spirit* (1965.) naglašava da je krštenje Duhom krštenje u Tijelo Kristovo. S druge pak strane James Dunn knjigom *Baptism in the Holy Spirit* (1970.) daje naglasak na opraštanje, prihvaćanje, čišćenje i spašavanje koje se događa pri tom fenomenu. Za ove Lloyd-Jones smatra da gase Duha, što je opetovano pisano u njegovoj knjizi *Joy Unspeakable*. Nije se mogao složiti s tim i zato su ovakve njegove poruke odgovor na iste takve pristupe kakvi su bili u njegovo vrijeme. Ovdje se nazire trag da se odvojenje od takva mišljenja jedino moglo naći u otvorenim ljudima prema djelovanju Duha, ali najviše kod pentekostalaca kod kojih je već u svoje vrijeme imao utjecaj (Kay 2013, 275–294). Nemoguće je zamisliti kršćansku službu bez ovoga dara:

Dopustite mi da ovo naglasim. Ovo ispunjenje [Duhom] je apsolutno neopodno za pravu službu. Čak ni sam naš Gospodin nije ušao u svoju službu sve

7 Nekontinuitet (eng. cessationism) je doktrina koja smatra da su darovi Duha kao što su pro-roštvo, dar jezika, iscjeljenje i sl., ustvari prestali, tj. iščezli s razdobljem apostola.

dok Duh Sveti nije sišao na njega. Čak je rekao učenicima, koje je trebao obučavati tri godine, koji su bili s njim u unutarnjem krugu, koji su vidjeli njegova čuda, čuli sve njegove riječi, vidjeli ga mrtvog i pokopanog i opet uskrslog, tim ljudima s njihovim iznimnim mogućnostima, rekao je da ostanu gdje su bili, da ne počnu svoju službu, da ne pokušavaju svjedočiti za njega, sve dok ne prime snagu koju Duh Sveti daje (Lloyd-Jones 2003, 241).

3.3. *Dar govorenja u jezicima*

Kako je Doktor bio protivnik onih koji su govorili da je krštenje Duhom samo uključivanje u Tijelo Kristovo, tj. jednako krštavanju u Tijelo, njegov pristup prema daru govorenja u jezicima jest takav da osuđuje one koji se protive tom daru i nazivaju ga sotonskim te smatraju da dar više nije za nas:

Zadivljen sam nekim stvarima koje sam nedavno pročitao o toj temi – neki su kršćani izdali knjižice i brošure, a u jednoj od te literature pisac nije oklijevao reći da je „svako govorenje u jezicima danas od đavla“. Kako se čovjek usuđuje dati takvu izjavu, jednostavno ne mogu razumjeti. Ne bih se usudio to učiniti. Ne, moramo biti vrlo oprezni u svemu što govorimo i moramo biti otvoreni po ovom pitanju. Apostol nam govori: „Stoga, braćo, žudite za prorokovanjem i ne branite govoriti jezicima“ (1 Kor 14,39). Već smo se pozabavili argumentom koji kaže da je ovo pripadalo samo ranoj crkvi. Ako jednom krenete tom linijom, uskoro ćete pronaći da vam Novi zavjet praktički nema ništa za reći, morat ćete reći za sve da je to bilo za ranu crkvu. Ali očito nije, ono je za nas (Lloyd-Jones 1985, 143–144).

Osim što je Lloyd-Jones svjestan opozicije, on ne priznaje pentekostnu poziciju. Naime, njegov je cilj da pisanje (tj. propovijedanje) o darovima Duha ne bude samo za one koji ne znaju ništa o tome, već i za one koji te darove imaju i koji ih ne koriste kako treba, pri tom najviše misli na poziciju da se govoriti u jezicima može kad god se poželi. Tu se referira na pentekostalizam i na sve one ostale koji istražuju taj dar. Za Lloyd-Jonesa negativan fenomen govorenja u jezicima može biti spiritistički fenomen sa seansa zazivanja duhova te psihološki fenomen. Međutim, biblijski oblik govorenja u jezicima može biti i autentični znak vjernika. Promatrajući Europsku pentekostnu konferenciju u Stockholmu, iz 1939. godine, Lloyd-Jones se složio sa zaključcima gdje se govorilo o tome da ne mora svatko govoriti u jezicima iako je kršten Duhom Svetim. No, Doktor se ipak jednostavno s jednom činjenicom nije mogao pomiriti, a to je da je pentekostni pokret svima nalagao da moraju govoriti u jezicima ako su kršteni Duhom (Lloyd-Jones 1985, 142–143, 145):

Kakvo je učenje u Svetom pismu u vezi s govorom u jezicima? Kao prvo, govorenje u jezicima nije nepromjenjiva pratnja krštenja Duhom. Ja sam to tako

postavio jer postoji učenje koje je aktualno niz godina, a i danas govori da je govorenje u jezicima uvijek početni dokaz krštenja Duhom. Stoga se dalje kaže da osim ako niste govorili u jezicima niste kršteni Duhom Svetim. Sad, predlažem, da je to potpuno pogrešno. U Prvoj poslanici Korinćanima 12,30 apostol pita: „Imate li svi darove ozdravljenja? Govore li svi jezicima?“ Opet u Prvoj poslanici Korinćanima 14,5 on kaže: „Želio bih da svi govorite jezicima, ali radije da prorokujete.“ I kada kaže da bi želio da svi govore u jezicima, on je jasan rekavši da svi ne mogu. To bi, čini mi se, trebalo biti dovoljno i samo po sebi (Lloyd-Jones 1985, 144).

U tom kontekstu treba promatrati Lloyda-Jonesa. Njegov stav suprotan je poznatom pentekostnom stavu koji tvrdi da svi mogu govoriti u jezicima i da je ono uvijek inicijalni dokaz krštenja Duhom. Prethodno smo objasnili znakove, koji upućuju na rezultat krštenja Duhom, i oni nisu uvijek takvi da upućuju na glosolaliju, odnosno govorenje u jezicima, već upućuju na snagu, osvjedočenje Božje ljubavi i sigurnosti u Bogu.

Sljedeći princip s kojim se Lloyd-Jones hvata ukoštac jest poznata tvrdnja da svi mogu inicirati govorenje u jezicima sami od sebe. Ne navodi na koga se to odnosi, ali pretpostavljamo da vrlo vjerojatno misli na karizmatičke krugove svojeg vremena. Ovdje se Lloyd-Jones ne može složiti s time, a u argumentu protiv toga poziva se na čuda koja se događaju u Djelima, gdje su ona uvijek iznenadna, nekontrolirana od čovjeka, gdje nisu organizirana od čovjeka te gdje su uvijek bila autentična. Lloyd-Jones smatra da čuda, kao i jezici, ne mogu biti eksperiment, tj. da ih ne možemo vježbati. Ona se događaju odjednom, iznenada, i bivaju autentična. Ono se dosta razlikuje od onog što je opisano ranije u drugom dijelu ovog članka. Zatim, pozivajući se na Prvu poslanicu Korinćanima 14,27-32, tvrdi da govorenje u jezicima nije iracionalno, već itekako svjesno iskustvo. Napokon, Lloyd-Jones afirmira i ohrabruje (1985, 151–158), ali isto tako i objašnjava ovo iskustvo kao svjesno i mistično:

On [mислеći na vjernika] slavi Boga, klanjajući mu se i veličajući ga. On zna da on to radi, ali ne može identificirati stvarne riječi koje koristi. Cijela stvar je misterija... Ovo nije povećavanje čovjekove prirodne sposobnosti; ovo je dar, nešto novo, nešto što je dano. I tako Apostol kaže da što se dogodi kada čovjek govori u jezicima jest da ga Duh kontrolira, zaobilazeći njegovo razumijevanje u tom trenutku. Umjesto da dolazi kroz razumijevanje jezika, ono ide izravno kroz čovjekov duh do jezika (Lloyd-Jones 1985, 150–151).

Način na koji Lloyd-Jones opisuje ovaj događaj, ali i ostale darove u svojem djelu *The Sovereign Spirit* jest da ohrabri vjernike na traženje tog istog dara, ne negirajući stvarnost postojanja ostalih darova koji dolaze posredstvom Duha (1985, 158). On ohrabruje, navodi, objašnjava i daje prostor za autentično djelovanje Duha kroz darove, u ovom slučaju dar jezika.

Zaključak

Iako Doktora mnogi smatraju svojim, pogotovo reformirani kršćani i grupe, a s druge strane i pentekostne i slične grupe, Lloyd-Jones je bio svoj. On nigdje nije isticao svoju denominacijsku pripadnost, osim da se identificirao kao evanđeoski kršćanin. Govorio je u raznim crkvama, onima koje su bile više otvorene za djelovanje Duha i one koje su bile manje otvorene. Ono što je specifično za njega jest to da se on nazivao biblijskim kalvinistom, a ne sustavnim. Time je mislio da je sva njegova teologija poticala iz Pisma. I Catherwood dobrim smatra to da iako se ne moramo složiti sa svim njegovim zaključcima, moramo se složiti s njegovom metodom, a ta je da je Pismo uvijek podloga svemu – pa i u slučaju krštenja Duhom i darova Duha. Njegovo gledanje na princip *Sola Scriptura* jest u krajnjem smislu dokaz njegove metode u već spomenutoj temi. Po tome je biblijski kalvinist, a ne sustavni (Catherwood 2015, 38–39).

Iako je nesumnjivo to koliki je utjecaj Lloyd-Jonesa bio već za vrijeme njegova života, pogotovo u britanskom kontekstu pentekostalaca i njegova neposrednog prijateljavanja s nekima kao što su Billy Richards i Doktorov nasljednik R. T. Kendall, važno je napomenuti da ovaj doprinos nije ostao samo u njegovu kontekstu, već da ima svoje uporište i u mnogim drugim dijelovima svijeta, kao što je Brazil i kontekst rasta evanđeoskoga kršćanstva ondje, gdje se reformirani pentekostanci skupljaju i poistovjećuju s učenjima Lloyd-Jonesa (Eekhoff Zylstra 2019). Važno je zaključiti da utjecaj Lloyd-Jonesa nije zaključan, tj. zatvoreni sustav prošlosti britanskog pentekostalizma ili daleke Južne Amerike.

Ono što Lloyd-Jones nudi klasičnom pentekostalizmu današnjice (spomenutom u cjelini u kojoj smo objašnjavali povijest i doktrinsku praksu) jest dopuna razumijevanja naravi krštenja Duhom, dara jezika i ostalih darova. Klasični pentekostanci ne bi se u svemu složili s Doktorom, no mislim da ovdje ima mjesta za dijalog s pentekostalizmom gdje se može ući u još dublju egzegzu i ekspoziciju teksta objašnjenu od Lloyd-Jonesa. Iako je naglasak pentekostalizma na krštenje Duhom i Duhom ispunjen život, kod Lloyd-Jonesa to ide puno dalje, gdje on daje malo veći naglasak na snagu propovijedanja bivajući osvjedočeni sigurnošću Božjom, tj. ljubavlju Božjom. Za Lloyd-Jonesa krštenje Duhom potreba je svake generacije i ono može biti opetovano kao u Djelima 4. Lloyd-Jones svojim teološkim doprinosom može pentekostalizam potaknuti na dodatno razmatranje i promišljanje o biblijskoj ispravnosti i utemeljenosti pentekostalne teološke pozicije, ali isto tako i na dijalog s ostalim kršćanima. Pentekostalizam bi se ustvari mogao obogatiti drukčijim pogledom na shvaćanje naravi opetovana krštenja Duhom, a pogotovo s obzirom na jezike. Ovdje se Lloyd-Jones ustvari slaže s pentekostalizmom, gdje vjeruje da je ono sljedeće iskustvo koje može doći na kršćanina nakon što je ovaj uzvjerovao.

No, ono čime se Lloyd-Jones razlikuje od drugih jest upravo vjerovanje u više ispunjenja (krštenja) Duhom tijekom života te način tumačenja dara jezika i njegove funkcije. Naime, poznato je da pentekostalizam, iako ne svugdje, ali generalno ima svoj tipičan način razumijevanja krštenja Duhom i dar jezika koji vjernik može bilo gdje i bilo kada koristiti.⁸ Ovdje se već nalazi razlika u tumačenju dara jezika kao takvog, gdje Lloyd-Jones to ne priznaje na temelju dokaza iz Djela i Prve poslanice Korinćanima. Ovdje smatramo da je Doktor u pravu jer dokazi idu izravno protiv te prakse da se jezici mogu govoriti bilo gdje i to da ih može imati svatko. Smatramo da to stavlja pritisak na pentekostalce i da može izazvati neautentična iskustva. Ono što treba biti jest to da treba biti još više otvoren, ali za sve darove, te kao što Lloyd-Jones kaže, treba biti otvoren za Duha i njegovo suvereno djelovanje.

Cilj je ovog članka poziv na sagledavanje, na dijalog – na drukčije promišljanje tumačenja krštenja Duhom i darova Duha iz Pisma. Kao što Catherwood napominje, Lloyd-Jonesa ustvari ne možemo shvatiti izvan toga principa. Pentekostalci mogu imati koristi od njega na način da uđu u dijalog s njime uzimajući u obzir narav njegova pisanja – da ono služi za osnaživanje crkve. Tu dolazi do izražaja istraživanje njegova biografskog djela – njegov život i njegova služba. On je bio čovjek Riječi, koji je bio jedan od najpoznatijih evanđeoskih propovjednika 20. stoljeća. Pentekostalizam kroz istraživanje darova i krštenja Duhom može doći do Lloyd-Jonesa na način da istražuje tu temu, ali i da pogleda pozadinu iz koje on piše te na taj način obogati svoj duhovni doprinos crkvi kroz jednak ili sličan naglasak istraživanja Pisma i teologije generalno. Ono što je pak Lloyd-Jones potvrdio, a to je skepsa mnogih danas, kao što su John MacArthur, pokojni R. C. Sproul i slični, jest to da je otvorenost za Duha u kontekstu krštenja Duhom kompatibilna s reformiranom teologijom. Ona kao takva osnažuje i daje balans kršćanskom svjedočanstvu, gdje s jedne strane imamo Duha, a s druge Riječ – sve kako bi crkva bila osnažena u svjedočanstvu i misiji. Time njegov doprinos pentekostalizmu također ostaje kao onaj koji obogaćuje – kroz balans Duha i Riječi.

Literatura

Baptism in the Holy Spirit. 2010. (Adopted by the General Presbytery in Session August 9-11, 2010). <https://ag.org/Beliefs/Position-Papers/Baptism-in-the-Holy-Spirit> (pristupljeno 30. rujna 2022.).

Britannica. 2018. Assemblies of God. <https://www.britannica.com/topic/Assemblies-of-God> (pristupljeno 17. ožujka 2023.).

8 Ovo je opažanje autora iz iskustva Evanđeoske pentekostne Crkve u Republici Hrvatskoj te primjerom mnogih poslanih misionara koji bi naglašavali istu stvar kroz svoja učenja, a koji su bili poslani od strane misijske organizacije Assemblies of God.

- Budiselić, Ervin. 2016. Glosolalija: zašto kršćani mogu na bogoslužju govoriti u jezicima bez tumačenja. *Kairos* 10 (2): 177–200.
- Carson, D. A. 1987. *Showing the Spirit: A Theological Exposition of 1 Corinthians 12-14*. Grand Rapids: Baker Book House.
- Carter, Joe. 2021. 9 Things You Should Know About the Assemblies of God. <https://www.thegospelcoalition.org/article/9-things-assemblies-god/> (pristupljeno 21. ožujka 2023.).
- Catherwood, Christopher. 1985. *Five Evangelical Leaders*. Wheaton: Harold Shaw Publishers.
- _____. 2015. *Martyn Lloyd-Jones: His Life and Relevance for the 21st Century*. Wheaton: Crossway.
- Eekhoff Zylstra, Sarah. 2019. Calvin's Failed Missionaries Were Just the First Wave in Brazil. <https://www.thegospelcoalition.org/article/calvins-failed-missionaries-first-wave-brazil/> (pristupljeno 1. listopada 2022.).
- Fee, Gordon D. 1994. *God's Empowering Presence: Holy Spirit in the Letters of Paul*. Peabody: Hendrickson Publishers.
- Global Pentecostalism. <https://www.gordonconwell.edu/center-for-global-christianity/research/global-pentecostalism/> (pristupljeno 30. rujna 2022.).
- Jambreč, Stanko. 2007. *Leksikon evanđeoskog kršćanstva*. Zagreb: Bogoslovni institut.
- Kay, William K. 2013. Martyn Lloyd-Jones's Influence on Pentecostalism and Neo-Pentecostalism in the UK. *Journal of Pentecostal Theology* 22 (2): 275–294.
- Lloyd-Jones, David Martyn. 1974. *Romans: The Sons of God: Exposition of Chapter 8:5-17*. Edinburgh: Banner of Truth.
- _____. 1978. *God's Ultimate Purpose: An Exposition of Ephesians 1:1 to 23*. Edinburgh: Banner of Truth Trust.
- _____. 1984. *Joy Unspeakable: Power & Renewal in the Holy Spirit*. Wheaton: Harold Shaw Publishers.
- _____. 1985. *The Sovereign Spirit: Discerning His Gifts*. Wheaton: Harold Shaw Publishers.
- _____. 1989. *Knowing the Times: Addresses Delivered on Various Occasions, 1942–1977*. Edinburgh: Banner of Truth.
- _____. 2003. *Great Doctrines of the Bible*. Wheaton: Crossway Books.
- Murray, Iain H. 1990. *David Martyn Lloyd-Jones: The Fight of Faith, 1939-1981*. Svezak 2. Edinburgh: The Banner of Truth Trust.
- _____. 2000. *Evangelicalism Divided: A Record of Crucial Change in the Years 1950 to 2000*. Edinburgh: The Banner of Truth Trust.

- Piper, John. 1991. *A Passion for Christ-Exalting Power: Martyn Lloyd-Jones on the Need for Revival and Baptism with the Holy Spirit*, 1991 Bethlehem Conference for Pastors. <https://www.desiringgod.org/messages/a-passion-for-christ-exalting-power#fnref38> (pristupljeno 30. rujna 2022.).
- Randall, Rebecca. 2021. *Pentecostal Global Growth Missions Agencies Study Book*. <https://www.christianitytoday.com/ct/2021/february-web-only/pentecostal-global-growth-missions-agencies-study-bok.html> (pristupljeno 30. rujna 2022.).
- Taylor, Justin. 2016. *50 Years Ago Today: The Split Between John Stott and Martyn Lloyd-Jones*. <https://www.thegospelcoalition.org/blogs/evangelical-history/50-years-ago-today-the-split-between-john-stott-and-martyn-lloyd-jones/> (pristupljeno 30. rujna 2022.).

Matej Sakač

Theology of the Baptism in the Spirit and Gifts of the Spirit in the Thought of Martyn Lloyd-Jones and His Differences, Similarities, and Contributions in Comparison to Pentecostal Interpretation

Abstract

The article explores the theology of the baptism in the Spirit in the context of Martyn Lloyd-Jones' position and the Assemblies of God Pentecostal movement. Besides including the short historical and contextual overview of the theology of the baptism in the Spirit in the Pentecostal movement and Lloyd-Jones, the article also provides insight into their primary emphases. Both sides claim that the baptism in the Spirit is an experience separate from the new birth. Assemblies of God believe it is crucial to point out that baptism in the Spirit opens up possibilities of new experiences, sanctification, and speaking in tongues. Lloyd-Jones mostly agrees with this, with the exception that baptism in the Spirit is the same as the sealing we see in the Epistle to the Ephesians, where he sees the sealing with the initial sign of the baptism of the Holy Spirit as the firm assurance of what we already have (sonship) and a strong experience of God's love, which is the motivation for powerful preaching and witnessing. According to Lloyd-Jones, his interpretation of the gift of speaking in tongues does differ from the understanding of Assemblies of God. Tongues are not necessarily the initial sign of the baptism of the Holy Spirit, and their use is not under a person's control but under

the control of the Spirit's sovereign work. The article explains these differences and similarities and calls for dialogue and consideration of Lloyd-Jones' thought in his contribution to the Pentecostal theology of the baptism in the Spirit.